

УДК 004+316.324.8:141.7+130.2
DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2023.2.9>

Щубелка Наталія Володимирівна

кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії, історії та політології
Одеського державного економічного університету
вул. Преображенська, 8, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0001-5388-2244

Симоненко Сергій Петрович

кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії, історії та політології
Одеського державного економічного університету
вул. Преображенська, 8, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-4864-8418

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА ЕТАПІ ПЕРЕХОДУ ДО СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ

Актуальність теми. Інформаційне суспільство утворюючи нові соціально-культурні феномени формує інформаційний спосіб життя. Історичний перебіг подій засвідчив, що ряд нових соціально-культурних утворень має суперечливу природу. Нарівні з очевидними здобутками, інформаційний соціум отримав проблеми, які можуть стати справжніми викликами для сучасної культури. Аналіз соціокультурних трансформацій, що виникли в процесі становлення інформаційного суспільства входить до кола актуальних напрямків філософських досліджень. Мета статті: аналіз соціокультурних проблем, що сформувалися в інформаційному суспільстві під впливом розвитку інформаційних технологій та збільшенням ролі знання в різних сферах життєдіяльності людини. Методи дослідження: використано системний підхід, загальнонаукові методи (дедукції, індукції, аналізу, синтезу), гіпотетико-дедуктивний метод. Результати дослідження: Дослідження соціальної динаміки вказують, що головні виклики які отримуватиме людська спільнота в епоху інформаційного суспільства будуть пов'язані, перш за все, із розвитком інформаційних технологій та збільшення ролі знання в різних сферах життєдіяльності людини. Обґрунтовано, що в умовах інформаційного суспільства, знання є рушійною силою соціально-культурних трансформацій. Знання стало елементом процесу виробництва та джерелом вартості, доповнює ринки природних ресурсів, праці та капіталу. Це спричиняє зміни в економічній системі та викликає перетворення елементів соціальної структури. Обґрунтовано, що нові соціокультурні феномени мають суперечливий характер. Новий тип соціальності завдяки сучасним інформаційним технологіям, створив прогресивні форми комунікації, проте, не звільнився від соціальних антагонізмів, не вирішив численні соціальні проблеми особистості. Тенденції розвитку інформаційного суспільства на етапі переходу до суспільства знань свідчать про значні ризики для суспільства і особистості. Гносеологічні, етичні, аксіологічні проблеми набувають нового звучання. Нівелювання ідей гуманізму може сприяти розвитку кризової ситуації в культурі.

Ключові слова: інформаційне суспільство, суспільство знань інформаційні технології, знання, соціально-культурні трансформації, соціокультурні феномени, соціокультурні проблеми.

Вступ. Перехід людства в стадію інформаційного суспільства починається з другої половини ХХ століття. Саме в цей історичний період в надрах індустріального суспільства визрівають тенденції, що свідчать про становлення нового типу соціуму. Маркерами нового етапу історичного розвитку стало розширення системи інфокомунікацій, створення глобального інформаційного простору та збільшення ролі інформації та знань у житті людської спільноти. Оптимістична позиція ідеологів інформаційного суспільства стосовно можливостей нового

соціуму базувалася на ідеї, що широка комп'ютеризація, розвиток інформаційних технологій, зростання знанневої складової в соціокультурних процесах відкриє перед людством нові горизонти. Інноваційний тип розвитку забезпечить прогресивні зміни в економічній, політичній та соціальній сферах суспільного життя. Проте, у другій половині ХХ століття почали з'являтися факти, які суперечили оптимістичним постулатам ідеології інформаційного суспільства.

Мета та завдання. Метою даної статті є аналіз соціокультурних проблем, що сформувалися в інформаційному суспільстві під впливом розвитку інформаційних технологій та збільшення ролі знання в різних сфер життєдіяльності людини. Основними завданнями є: розкриття особливостей інформаційного способу життя; визначення місця і ролі інформаційних технологій у розвитку соціуму; дослідження впливу знання на функціонування різних сфер життєдіяльності людини; визначення основних соціокультурних проблем інформаційного суспільства на етапі переходу до суспільства знань.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано системний підхід, загальнонаукові методи (дедукції, індукції, аналізу, синтезу), гіпотетико-дедуктивний метод.

Результати. Введення в наукову теорію терміну «інформаційне суспільство» традиційно пов'язують з дослідженнями японських вчених Ю. Хаяші та Й. Масуди. Перші прояви інформаційного суспільства, що з'явилися в країнах Західного світу, були описані засновником Інституту інформаційного суспільства в Токіо, професором И. Масудой в роботах «Комп'ютопія» (1966 р.) та «Інформаційне суспільство як постіндустріальне» (1981 р.). В 1966 р. американський політолог Р. Лейн, розкриваючи вплив наукового знання на сферу політики та управління, використав термін «суспільство знання». В 70-х рр. ХХ століття в науковій літературі з'являється поняття «когнітивний капіталізм», що свідчило про розвиток економіки знання. Основна ідея когнітивного капіталізму полягає в тому, що економічний розвиток залежить від здатності економічної системи ефективно використовувати когнітивні ресурси. Це актуалізувало розвиток та поширення знань, безперервне навчання, інновації. Зростання ролі інтелектуальної складової економічного розвитку сприяло появі теорій людського, інтелектуального капіталу (Т. Шульц, Гері Беккер, Е. Денісон, Р. Солоу, Дж. Кендрік М. Блауга та ін.) концепцій соціального та культурного капіталу (Бурдьє П., Коулман Дж.).

Термін «суспільство знань» отримує широкого поширення в науковій літературі у 90-х роках ХХ ст. Більшість дослідників при аналізі суспільних процесів стали акцентувати увагу, не на ролі інформації, а саме на значенні знань. Дослідження Р. Райха («Праця націй», 1991 р.), П. Друкера («Посткапіталістичне суспільство», 1993 р.), Н. Штера («Знання, праця, власність», 1994 р.) та ін. розвивають теоретичні засади концепції суспільства знання, відокремивши її від теорій постіндустріального та інформаційного суспільства.

Ідеологія суспільства знань має гуманістичний контекст. Розробники суспільства знань відходять від технологічного підходу в трактуванні закономірностей розвитку суспільства та ставлять акценти не на досягненнях уніфікованих інформаційних технологій, а на питаннях доступності знань (в контексті спільного використання знання) та розвитку особистісного потенціалу людини. Суспільство знань декларує створення умов для електронно-цифрової рівності та спільного використання знання, яке розуміється як головний гуманістичний ресурс соціуму. Пошук рівноваги між такими загальнолюдськими цінностями, як рівність, справедливість, свобода, відповідальність є одним із актуальних завдань для ідеологів суспільства знання.

Загалом концепції інформаційного суспільства еволюціонують від ідей постіндустріалізму, що акцентовані на дослідженнях економічного підґрунтя нового суспільства, до аналізу технологічних і соціальних площин інформаційного суспільства та розробки теорії суспільства знань. Концепція «суспільства знання» формувалася і отримала подальшого розвитку як своєрідний стратегічний план розвитку інформаційного суспільства. Загалом ідеологія інформаційного суспільства зіграла евристичну роль в історії ХХ століття та вплинула на формування образу майбутньої культури.

Оптимістична позиція ідеологів стосовно можливостей інформаційного суспільства базувалася на ідеї, що широка комп'ютеризація, розвиток інформаційних технологій відкриє перед людством нові горизонти. В 70-80-х рр. Й. Масуда, в роботах «Комп'ютопія» та «Інформаційне суспільство як постіндустріальне» окреслив контури інформаційного суспільства та зазначив, що визначальною тенденцією розвитку інформаційного суспільства є зростання ролі інформаційних технологій в житті соціуму. Активне впровадження інформаційних технологій у соціальну сферу радикально змінюють суспільство, виводячи його на якісно новий рівень зростання. Домінантою розвитку інформаційного суспільства стає інтелектуалізм, що пронизує всі сфери функціонування суспільства та забезпечує інтенсивне розгортання інформаційної цивілізації. Це сприяє непинному зростанню ролі освіти. Так Й. Масуда розкриваючи особливості функціонування соціуму пише: «...виробництво інформаційного продукту, а не продукту матеріального, буде рушійною силою освіти і розвитку суспільства» [2, с. 29]. Й. Масуда стверджував, що в умовах інформаційного суспільства змінюється сутність особистості. Зокрема, формується новий тип людини: «Homo sapiens» поступається місцем «Homo intelligens», для якої інтелектуальна діяльність стає основним типом діяльності [3]. «Homo intelligens» побудує нову цивілізацію, що буде принципово відрізнятиметься від цивілізації яку створив «Homo sapiens». Мета «Homo intelligens» побудувати нове суспільство, де відкритий глобальний інформаційний простір забезпечує відкрите співробітництво та породжує інформаційну рівність, вільну трансляцію системи цінностей і мотивів діяльності.

Д. Белл, З. Бжезінський, О. Тоффлер, та ін. стверджували, що сучасне людство оволодівши новими інформаційними технологіями надасть «друге дихання» економічній системі, розбудує безконфліктне суспільство. Інформаційне суспільство створює умови для розвитку ринку інформації й знань, який доповнює ринки природних ресурсів, праці та капіталу. Перетворення теоретичного знання на рушійну силу суспільного прогресу, дозволило Д. Беллу зробити висновок про економічне зростання та формування нової соціальної системи, вільної від соціальних антагонізмів. Нового звучання набудуть соціальні, етичні й політичні концепти, що позитивно вплине на соціальний розвиток, та зменшить ризики розвитку соціальних криз. Це стане новим етапом історичного розвитку людства, ствердженням в культурі ідей гуманізму і прогресу.

Інформаційне суспільство породжуючи нові соціокультурні феномени формує інформаційний спосіб життя. Історичний перебіг подій засвідчив, що ряд нових соціально-культурних феноменів, мають суперечливу природу та можуть стати справжніми викликами для сучасного людства. Аналіз загрозливих тенденцій, що намітилися в процесі розвитку інформаційного суспільства було зроблено ще у 1960-70-х роках, у працях Н. Штера, П. Друкера, М. Кастельса [6; 7; 1] та ін. Дослідження соціальної динаміки свідчать, що головні виклики які отримуватиме людство в епоху інформаційного суспільства пов'язані, перш за все, із розвитком інформаційних технологій та збільшенням ролі знання в різних сфер життєдіяльності людини.

Знання як елемент процесу виробництва та джерело вартості спричиняє активні зміни в економічній системі. Цей процес породжує соціальні трансформації, що торкаються усіх сфер соціального життя. П. Друкер – американський економіст, аналізуючи особливості соціальної динаміки зазначав, що інноваційний тип розвитку суспільства зумовлює процес швидкого устарівання знань і умінь [7]. В умовах інноваційного типу розвитку об'єми та темпи впровадження в соціально-економічну сферу технічних і технологічних інновацій зростають в рази. Для забезпечення поширення технічних та технологічних нововведень необхідне пропорційне зростання обсягу знань. За таких умов, злободенною проблемою для людини стає потреба постійного оновлення знань та навичок. П. Друкер говорить, що у разі нестачі кваліфікованих працівників у деяких галузях, особливо у науці та технологіях, може відбутися уповільнення інновацій, що буде суттєвою перешкодою розвитку економіки та суспільства загалом. Рівень володіння знаннями та практичні навичками стають основними факторами, що забезпечують ефективність соціально-економічної діяльності людини. Особа, яка хоче залишатися конкурентоспроможною повинна, практично безперервно, навчатися і прагнути до саморозвитку.

Необхідність підтримувати необхідний рівень знань та навичок може стати аксіомою життя для багатьох людей.

На вирішення проблеми швидкого устарівання знань, суспільство повинне залучити значні ресурси, а людина має докласти особистих зусиль. ЮНЕСКО у 2005 році підготувала Всесвітню доповідь «На шляху до суспільства знання», в якій наголошувалось, що зменшення негативних наслідків, що породжує інноваційний тип розвитку інформаційного суспільства залежить від ефективності функціонування системи освіти. Освіта покликана забезпечити процес масового виробництва знань, систематизованої інформації та оволодіння технологіями. Актуальною є освіта що формує і розвиває у людини здатність до безперервної самоосвіти, вміння генерувати ідеї, розвивати знання. «Суспільство знань – це суспільство, джерелом розвитку якого є власна багатоманітність та власні здібності... Знання перетворилося на предмет колосальних економічних, політичних і культурних інтересів настільки, що може служити для визначення якісного стану суспільства, контури якого лише починають перед нами вимальовуватися» [8, с.19].

В умовах динамічного інформаційного потоку та глобального інформаційно-комунікаційного простору люди можуть зіткнутися із проблемою якості інформації. Н. Штер – ізраїльський соціолог вважає, що інформаційне суспільство отримує виклик – під загрозою якості інформації та знань [6]. Динамічний інформаційний потік, що невпинно насичує культурний простір створює можливості для поширення інформації низької якості. В свою чергу, сумнівна якість інформації та інформаційне перевантаження, не сприяє формуванню у людській свідомості структурно-функціональних зв'язків між різнорідними елементами знань, розумінню закономірностей функціонування систем та досягненню суті речей. Відсутність системних знань негативно впливає на якість освіти і може завадити формуванню та розвитку у людини критичного мислення. Втративши навички критичного мислення, особа буде не здатною ставити запитання та приймати рішення на основі своїх власних знань та досвіду. Отже, збільшення обсягу інформації не гарантує приросту знань, але створює виключно сприятливі умови для виникнення у людини стресу та можливих маніпуляцій з її свідомістю.

Загострює ситуацію, той факт, що реальністю стали програми штучного інтелекту, що здатні здійснювати чисельні інтелектуальні процедури. Сьогодні в інформаційному просторі зростає частка «"інтелектуального" продукту створеного штучним інтелектом». Системи, в основі яких сучасні інформаційні технології, дозволяють комп'ютерам виконувати завдання, які традиційно виконувала людина, використовуючи свій інтелектуальний потенціал: розуміння мови, розпізнавання зображень, планування, прийняття рішень та ін. Зменшення значення таких суто людських навичок, як комунікація, творчість та інтелектуальна активність підриває постулати культуротворення та культурозбереження.

У звіті Всесвітнього економічного форуму (WEF) 2023 р. зазначається, що штучний інтелект може привести до «значних порушень ринку праці». Згідно з дослідженнями, протягом наступних п'яти років більшість технологій позитивно впливатимуть на суспільство, оскільки технології управління, аналітика даних та кібербезпека стануть сферами де фіксуватиметься зростання кількості робочих місць. Проте, штучний інтелект буде витіснити та автоматизувати безліч соціальних ролей, що включають розмови, спілкування та координацію.

Особливий вплив на соціум матимуть додатки зі штучним інтелектом, на зразок ChatGPT. Розробник штучного інтелекту Д. Хінтон заявив, що новітня технологія може становити «більш нагальну» загрозу для людства, ніж зміна клімату. «Я не хочу знецінювати зміну клімату. І тим більш я не хочу говорити: "Ви не повинні турбуватися про зміну клімату". Це, безумовно, теж величезний ризик. Проте, на мою думку, штучний інтелект може виявитися більш нагальною проблемою», – говорить Хінтон. Він висловив занепокоєння щодо можливої загрози з боку штучного інтелекту, у випадку, якщо машини стануть спроможними досягнути більшого рівня інтелекту, ніж люди. Водночас співзасновник Microsoft Білл Гейтс сказав, що тимчасове зупинення розвитку штучного інтелекту не «розв'яже проблему». Розуміючи ризики, що пов'язані із штучним інтелектом, людство ще не має алгоритму дій стосовно збереження контролю над

ним. Штучний інтелект може стати надто потужним і надто складним для розуміння людьми. Це може привести до залежності від технологій та втрати контролю над ними [9]. Активне використання програм штучного інтелекту може сприяти розвитку кризової ситуації в культурі. Враховуючи основні тенденції суспільного розвитку актуальними навиками людини стають критичне та аналітичне мислення. Сформоване у людини критичне та аналітичне мислення може бути перешкодою для можливих негативних наслідків інформаційного впливу.

Суспільство знань спрямоване на збільшення кількості та обсягів інформації, яку потрібно зберігати та обробляти. Це може призвести до проблем з безпекою даних, а також до проблем з їх обробкою та інтерпретацією. Ефективне управління інформаційними потоками стало актуальним завданням, яке повинні вирішувати як люди, так і організації. Управління інформацією включає процес збирання, зберігання, обробки, використання, поширення та знищення інформації. У процесі управління інформацією існують різні загрози, які можуть вплинути на якість, конфіденційність, цілісність та доступність інформації. Методи управління інформацією дозволяють свідомо фільтрувати, вносити в інформацію ті чи інші акценти або викривлення та здійснювати прихований вплив на свідомість людини.

Виділенню проблеми інформаційної безпеки особистості в окрему проблему, сприяло формування системи глобального цифровізованого простору, що відкривало нові можливості для несанкціонованого втручання в приватне життя людини. В умовах широкого використання інформаційних технологій, особисті дані стають все більш уразливими, і захист їх стає дедалі важливішим. Інформаційна безпека особистості, як комплексне поняття, включає в себе захист особистої інформації, створення сприятливих умов для отримання достовірної інформації, унеможливлення інформаційного впливу здатного негативно позначитися на психічному та фізичному стані людини.

Поява соціальних мереж та онлайн-медіа створили виключні умови та можливості для поширення неправдивої інформації та маніпулювання свідомістю людей. Для сучасного суспільства характерне глибоке проникнення інформаційних технологій в механізми масових соціальних комунікацій, що мають вплив на свідомість особистості та образу життя. Зі зростанням обсягів інформації, яка доступна в Інтернеті, все більше людей стають жертвами дезінформації, що може призвести до помилкових висновків, та негативно вплинути на ухвалення суспільно значущих рішень. На тенденції до посилення контролю за інформацією та знаннями з боку корпорацій чи держави, звертає увагу Н. Штер. Контроль за інформацією і знаннями, з будь-якого боку, може призвести до обмеження свободи слова та доступу до інформації, а також сприяти виникненню нових форм цензури та масштабних маніпуляцій.

Процес інформатизації робить інформаційну безпеку важливим елементом національної безпеки. Створення інформаційних потоків, контроль над інформаційно-комунікативними засобами, що мають виключний вплив за формування стереотипів та правил поведінки є загрозою для національної безпеки будь-якої країни. Сучасна держава повинна забезпечити кожному суб'єкту інформаційних відносин право на отримання повної та достовірної інформації, гарантувати конфіденційність, не втручання в приватне життя людини, не допускати будь-яких спроб інформаційного впливу.

Коли знання стає ключовим фактором функціонування та розвитку суспільства актуалізується ще одна проблема – доступ до знань. Н. Штер [6], П. Друкер [7] наголошують, що завдання сучасного соціуму – забезпечити людям рівні можливості у доступі до знань. Науковці застерігають, що розрив між тими, хто має доступ до інформації та знань, і тими, хто не має такого доступу, може стати ще більшим. Нерівність у доступі до знань і інформації може призвести до нерівності в знаннях і навичках, до того, що деякі групи людей матимуть більше можливостей для самореалізації, тоді як інші матимуть обмежені можливості щодо освіти, роботи, відпочинку та ін. Доступ до якісної освіти є умовою для успішної кар'єри, що гарантує людині стабільне матеріальне благополуччя та успіх. Освіта, володіння технологіями стає особистісним ресурсом людини, що впливатиме на її соціальний статус та соціальну активність. Нерівність у доступі до знань, на думку Н. Штера, може породити нові форми

соціальної та культурної дискримінації на основі знань. Ті, хто мають високий рівень освіти і знань, можуть стати елітою суспільства і виділятися за своїм соціальним і культурним статусом. Саме нерівність у доступі до знань, на думку П. Друкера, може призвести до посилення економічних та культурних нерівностей та сприяти зростанню соціальної напруги.

Суперечливий розвиток інформаційного суспільства породжує численні соціальні проблеми особистості. Інформаційне суспільство частково руйнує колишні рамки ідентифікації та формує новий ідентифікаційний простір особистості. Зокрема П. Друкер говорить, що суспільство знань може призвести до трансформації цінностей та етичних норм. Соціально-економічна система активно поглинає знання та інформаційні технології, що стають базисом для її розвитку. Проте, активне використання технології в сфері економіки формує низку проблем, що можуть мати виключний вплив на соціокультурний розвиток. Наслідком широкої автоматизація процесів, може стати суттєве зменшення робочих місць та дискримінація людей на основі раси, статі чи інших характеристик. П. Друкер вважав, що зростання знань та технологій не повинно відбуватися за рахунок втрати культурних та моральних цінностей. Тенденції розвитку економічної системи, а саме фінансових комунікацій дозволяють говорити про можливість їх перетворення в інструмент соціального структурування і конструювання, не тільки моделей споживання, а і моделей соціального розвитку вцілому. Соціальні зрушення, що виникнуть внаслідок трансформації цінностей та етичних норм можуть бути критичними. П. Друкер наголошував на необхідності дотримуватися балансу між економічними та соціальними цілями. Соціальна та культурна дискримінація на основі знань стане новим викликом для людства.

Висновки. Інформаційне суспільство – це суспільство, в якому знання стає базисом сталого соціально-економічного розвитку, а інформаційні технології відіграють ключову роль у його функціонуванні. Широке впровадження сучасних інформаційно-технологічних засобів у всіх сферах життєдіяльності людини, сприяло підняттю загального рівня освіченості соціуму та створило сприятливі умови для розкриття внутрішнього потенціалу особистості, як знакового критерія культурного розвитку людства. Проте, новий тип соціальності, оволодівши прогресивними формами комунікації, не звільнився від соціальних антагонізмів, не вирішив численні соціальні проблеми особистості. Тенденції розвитку інформаційного суспільства на етапі переходу до суспільства знань свідчать про чисельні ризики для суспільства і особистості. Новий етап культурно-історичного розвитку надав нових акцентів гносеологічним, етичним, аксіологічним проблемам. Нівелювання ідей гуманізму може сприяти розвитку кризової ситуації в культурі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / пер. з англ. К. : Ваклер, 2007. 304 с.
2. Масуда Й. Комп'ютопія. *Філосо. і соціол. думка*. 1993. № 6. С. 36 – 50. 297 с.
3. Масуда Й. Гіпотеза про генезис Homo intelligens. Сучасна зарубіжна філософія. Хрестоматія : навч. посібник / за ред В. Лях. К. : Либідь, 1996. 384 с .
4. Симоненко С. П., Щубелка Н. В. Вплив інформаційних технологій на стиль мислення людини. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2021. Вип. 36. С. 139–145.
5. Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію / пер. з англ. Н. В. Климчук та ін. Харків : КСД. 2019. 416 с.
6. Stehr N. Die Überwachung des Wissens (Suhrkamp Verlag, 2003).
7. Drucker P. F. Post-capitalist society. N.Y.-Harper. 1993. P. 45.
8. До суспільства знання. Всесвітня доповідь ЮНЕСКО. Париж, 2005. С. 19. <https://unesdoc.unesco.org>
9. Роботи-вбивці стануть реальністю: піонер Google зробив передбачення через ШІ. URL: <https://zaborona.com/roboty-vbyvczi-stanut-realnistyuu-pioner-google-zrobyv-peredbachennya-cherez-shi/>

REFERENCES

1. Kastels M. Internet-halaktyka. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva [Internet galaxy. Considerations regarding the Internet, business and society] = Per. z anhl.. K. : Vakler, 2007. 304 s. [in Ukrainian].
2. Masuda Y. Kompiutopiia [Computopia]. Filos. i sotsiol. dumka. 1993. № 6. S. 36 - 50. 297 s [in Ukrainian].
3. Masuda Y. Hipoteza pro henezys Homo intelligens [Hypothesis about the genesis of Homo intelligens]. Suchasna zarubizhna filosofiiia. Khrestomatiia: navch. posibnyk /za red V. Liakh. K.: Lybid,1996. 384 s [in Ukrainian].
4. Symonenko S.P., Shchubelka N.V. Vplyv informatsiinykh tekhnolohii na styl myslennia miudyny [The influence of information technologies on the thinking style of a person]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politolohichni studii 2021 Vyp. 36. S. 139–145. [in Ukrainian].
5. Shvab K. Chetverta promyslova revoliutsiia. Formuiuchy chetvertu promyslovu revoliutsiiu [Fourth industrial revolution. Shaping the fourth industrial revolution] / per. z anhl. N.V. Klymchuk ta in. Kharkiv : KSD. 2019. 416 s. [in Ukrainian].
6. Stehr N. Die Überwachung des Wissens (Suhrkamp Verlag, 2003) [in Deutschland]
7. Drucker P.F. Post-capitalist society. N.Y.-Harper. 1993. P.45. [in English]
8. Do suspilstva znannia [Towards a society of knowledge]. Vsesvitnia dopovid YUNESKO Paryzh, 2005 s 19. <https://unesdoc.unesco.org>
9. Roboty-vbyvtsi stanut realnistiu: pioner Google zrobyv peredbachennia cherez Shi [Killer robots will become a reality: Google pioneer made a prediction through AI] –URL:-<https://zaborona.com/roboty-vbyvczi-stanut-realnistyu-pioner-google-zrobyv-peredbachennya-cherez-shi/>

Schubelka Natalia Volodymyrivna

Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor at the Department of Philosophy,
History and Political Science
Odessa State Economic University
8, Preobrazhenska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-5388-2244

Symonenko Serhiy Petrovych

Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor at the Department of Philosophy,
History and Political Science
Odessa State Economic University
8, Preobrazhenska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-4864-8418

SOCIO-CULTURAL PROBLEMS OF THE INFORMATION SOCIETY AT THE STAGE OF TRANSITION TO THE KNOWLEDGE SOCIETY

Actuality of theme. The information society, forming new social and cultural phenomena, forms an informational way of life. The historical course of events has shown that a number of new socio-cultural formations have a contradictory nature. Along with the obvious gains, the information society has received problems that can become real challenges for modern culture. The analysis of socio-cultural transformations that occurred in the process of the formation of the information society is part of the current directions of philosophical research. The purpose of the article: the analysis of socio-cultural problems that have formed in the information society under the influence of the development of information technologies and the increasing role of knowledge in various spheres of human life. Research methods: systematic approach, general scientific methods (deduction, induction, analysis, synthesis), hypothetical-deductive method are used. Research results: Research on social dynamics indicates that the main challenges that the human community will face in the era of the information society will be related, first of all, to the development of information technologies and the increasing

role of knowledge in various spheres of human life. It is substantiated that in the conditions of the information society, knowledge is the driving force of socio-cultural transformations. Knowledge has become an element of the production process and a source of value, complementing markets for natural resources, labor and capital. This causes changes in the economic system and causes the transformation of elements of the social structure. It is substantiated that new socio-cultural phenomena have a contradictory nature. A new type of sociality, thanks to modern information technologies, created progressive forms of communication, however, it did not free itself from social antagonisms, did not solve numerous social problems of the individual. Trends in the development of the information society at the stage of the transition to the knowledge society indicate significant risks for society and the individual. Epistemological, ethical, axiological problems acquire a new sound. The leveling of the ideas of humanism can contribute to the development of a crisis situation in culture.

Key words: *information society, knowledge society, information technologies, knowledge, socio-cultural transformations, socio-cultural phenomena, socio-cultural problems.*